

ШОСТАК

Юлія Петрівна

iushostak7@gmail.com

УДК 657

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ ОБЛІКУ ВИТРАТ НА ВИРОБНИЧОМУ ПІДПРИЄМСТВІ

IMPROVEMENT OF THE METHOD OF ACCOUNTING AT THE PRODUCTION ENTERPRISE

магістрант, Дніпровський
національний університет
ім. О. Гончара

SHOSTAK Yuliia Petrivna – master, Dnipro National University after Oles Honchar

У статті розглянуто значення бухгалтерського обліку витрат для діяльності виробничих підприємств, досліджено організацію обліку витрат. Встановлено, що існує потреба у розмежуванні витрат операційної діяльності із подальшою їх деталізацією. Доведено важливість деталізації витрат за видами, яка забезпечує точність, достовірність даних про витрати, що сприяє підвищенню ефективності управління ними. Сформовано основні передумови раціональної організації обліку витрат та визначено напрями підвищення рівня управління здійснення витрат. Запропоновано шляхи вдосконалення організації обліку витрат, а саме введення удосконаленої класифікації витрат та розроблено фрагмент Робочого плану аналітичних рахунків до синтетичних рахунків витрат, запропоновано удосконалення методики «рахунки та подвійний запис», удосконалено метод «Баланс та звітність» шляхом удосконалення Форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)».

* * *

В статье рассмотрено значение бухгалтерского учета расходов для деятельности производственных предприятий, исследованы организацию учета затрат. Установлено, что существует потребность в разграничении затрат операционной деятельности с последующей их детализацией. Доказана важность детализации расходов по видам, которая обеспечивает точность, достоверность данных о расходах, способствует повышению эффективности управления ими. Сформированы основные предпосылки рациональной организации учета затрат и определены направления повышения уровня управления осуществлением расходов. Предложены пути совершенствования организации учета затрат, а именно введение усовершенствованной классификации расходов и разработаны фрагмент Рабочего плана аналитических счетов к синтетическим счетам затрат, предложено усовершенствование методики «счета и двойная запись», усовершенствован метод «Баланс и отчетность» путем усовершенствования формы №2 «Отчет о финансовых результаты (Отчет о совокупном доходе)».

* * *

The article deals with the importance of accounting for costs for the activity of manufacturing enterprises, examines the organization of cost accounting. The purpose of the paper is to investigate the organization of accounting for production costs, as well as to identify specific ways of its further improvement. It is established that there is a need to differentiate the costs of operating activities with their further detail. The importance of cost detailing by species, which provides accuracy and reliability of cost data, contributes to their efficient management. The basic prerequisites for rational organization of cost accounting have been formed and the directions for increasing the level of management of expenditure implementation have been determined. Based on the primary cost accounting documents, the required amounts are calculated by displaying them with the relevant invoices. Formation of information on production costs is carried out on accounts 23 «Production», 91 «General production costs», 92 «Administrative expenses», as well as on account 90 «Cost of sales». The debit of these accounts accounts for the costs, the loan – their debiting.

It is also determined that accounting for production costs is one of the most important elements of enterprise accounting. It is because of this improvement in accounting that much attention must be paid to this area. In improving the accounting method for the cost segment, we offer improvements in three ways:

1. developed a fragment of the Work plan of analytical accounts for synthetic accounts 91 «General production costs», 92 «Administrative expenses»,
2. Improvement of the method of «accounting and double entry» of conducting standard accounting transactions using the proposed analytics,
3. The Balance Sheet and Reporting method has been improved by improving Form No. 2 «Financial Statements (Income Statement)» by introducing additional lines.

Part of the proposed analytical accounts to the accounts 91 and 92 is indicated in Accounting provisions (standards) 16 «Expenses», however, in the Plan of accounts this analytics is not spelled out, supplementing them and grouping them, we offer second and third order subaccounts for the expense accounts 91 and 92 The existence of these subaccounts will be advisable, since it allows a clear division of production costs for each cost item, thanks to such detailing it will be possible to improve their management system, which in turn will allow to make cost reductions for specific items. Thus, through the above suggestions for improving the cost accounting method, these elements of the reporting form become more comprehensive and understandable, and also improve the quality of accounting.

Ключові слова: витрати виробництва, організація обліку витрат, класифікація витрат, адміністративні витрати, загальнозаводські витрати

Ключевые слова: расходы производства, организация учета расходов, классификация расходов, административные расходы, общепроизводственные расходы

Keywords: production costs, organization of cost accounting, classification of costs, administrative costs, overhead

ВСТУП

Витрати виробництва – це важлива економічна та обліково-аналітична категорія, яка здійснює значний вплив на обсяги та динаміку прибутку. Отже, дієвий контроль витрат виробництва з ціллю постійного зниження їх величини є важливим завданням системи управління виробництвом на підприємстві [1].

Організація обліку витрат на виробництво продукції є однією з найважливіших ділянок бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємства. Зазначене вище свідчить про актуальність вибраної теми дослідження.

МЕТОЮ статті є дослідження організації обліку витрат на виробничому підприємстві, а також визначення конкретних шляхів його подальшого вдосконалення.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

У статті використано такі методи дослідження, як методи порівняння, аналізу і синтезу – для виявлення спільних та відмінних рис у наукових підходах до питань обліку витрат підприємства; індукція, дедукція – для узагальнення та при формуванні висновків, дослідження документів бухгалтерського обліку – для виявлення відповідності щодо інформаційної ємності та відповідності вимогам стандартів.

РЕЗУЛЬТАТИ

Дослідженням питань обліку витрат на підприємстві присвячені роботи значної кількості вчених.

Дослідженню проблеми фінансового обліку витрат виробництва присвячено багато праць вітчизняних і зарубіжних учених. Удосконаленню методики формування бухгалтерського фінансового результату багато уваги приділяють Н. Врублевський, А. Герасимович, К. Друрі, Д. Сігел, Д. Шим.

Вагомий внесок у дослідження проблеми управління витратами зробили вітчизняні вчені. Зокрема, вагомість та значимість аналізу управління витратами й методика його здійснення досліджуються у працях А.М. Подерьогіна [11]. Витрати виробництва та їх класифікацію для потреб управління розглядав Ф.Ф. Бутинець [4]. Е.Д. Дмитренко досліджував оптимізацію витрат підприємства на виробництво продукції у ринкових умовах [6]. Л.Г. Цимбалюк і Н.П. Скригун вивчали чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основу зменшення ціни на товар [14].

Проте, незважаючи на вагомий напрацювання вчених, недостатньо повно розкрито проблеми удосконалення методики обліку витрат на підприємстві.

У роботах зарубіжних науковців [2] представлені методи визначення (за фінансовими критеріями розвитку) та побудови оптимальних виробничих програм підприємства.

Однак з урахуванням результатів досліджень [5] та на основі сучасного стану та напрямів розвитку бухгалтерського обліку в Україні у контексті міжнародні тенденції гармонізації фінансової звітності та поточні потреби управління бізнесом, представлені економічні та математичні методи не враховують різ-

ницю між бухгалтерським та економічним підходом до обчислення прибутку.

Підтримуючи думку авторів праць [3], це є дуже важливим аспектом у прийнятті управлінських рішень для забезпечення ефективності та результативності виробничої діяльності підприємства в Україні, а саме вдосконалення методики обліку витрат на підприємстві.

Проте, незважаючи на вагомий напрацювання вчених, недостатньо повно розкрито проблеми удосконалення методики обліку витрат на підприємстві.

Облік витрат посідає визначальне місце в обліково-аналітичному процесі підприємства, оскільки на ньому базуються економічні показники виробництва продукції.

Витрати – це зменшення економічних вигод у вигляді вибуття активів або збільшення зобов'язань, яке призводить до зменшення власного капіталу (за винятком зменшення капіталу за рахунок його вилучення або розподілу власниками) [12].

Витрати на виробництво формуються за видами виробництв і об'єктами обліку, складом, місцями виникнення і центрами відповідальності, періодами виникнення, способом включення у собівартість, дотриманням нормативів, сферою виникнення (відношенням до виробництва) тощо.

Класифікація витрат передбачає групування витрат у відповідні групи, які складаються з однорідних за своїм змістом або близьких між собою витрат. Надзвичайно важливе значення класифікації витрат полягає в управлінні ними і, перш за все, для здійснення калькуляції собівартості продукції для різних потреб управління підприємства. [10]

До витрат виробництва продукції належать за елементами витрат: матеріальні витрати (сировина, паливо тощо), витрати на оплату виробничого персоналу, відрахування на соціальні заходи, амортизація виробничого обладнання та інші витрати. Обліковуються витрати на виробництво на 23 рахунку.

Стосовно організації бухгалтерського обліку витрат на підприємстві передбачено наступні елементи, вказані у табл. 1.

Також важливим моментом в організації обліку витрат є організація документообігу. Відомо, що організація документообігу полягає в розробленні найбільш раціональних шляхів руху документів від їх складання до передачі в архів із зазначенням інстанцій, через які має проходити документ, мети і конкретного часу надходження та вибуття документів па кожній інстанції, а також назви посади виконавця, що складає, перевіряє та опрацьовує документу формі таблиці.

Таким чином, організація документообігу в обліку витрат на підприємстві – це перелік усіх носіїв облікової інформації, виконавців, терміни складання та проходження носіїв відповідними інстанціями у послідовному порядку, що відповідає методиці обліку витрат. Графік документообороту є важливим елементом в організації обліку витрат, тому має бути присутнім на кожному підприємстві.

Також варто зазначити, що первинні документи рухаються не тільки в бухгалтерії, а й між різними підрозділами підприємства. На рис. 1 побудовано схему

потоків документів з обліку витрат на придбання сировини.

Як зазначалося вище, організація руху носіїв облікової інформації полягає у створенні оптимальної системи каналів передавання інформації та зв'язків між виконавцями облікових функцій, крім графіка документообороту, засобом упорядкування руху та

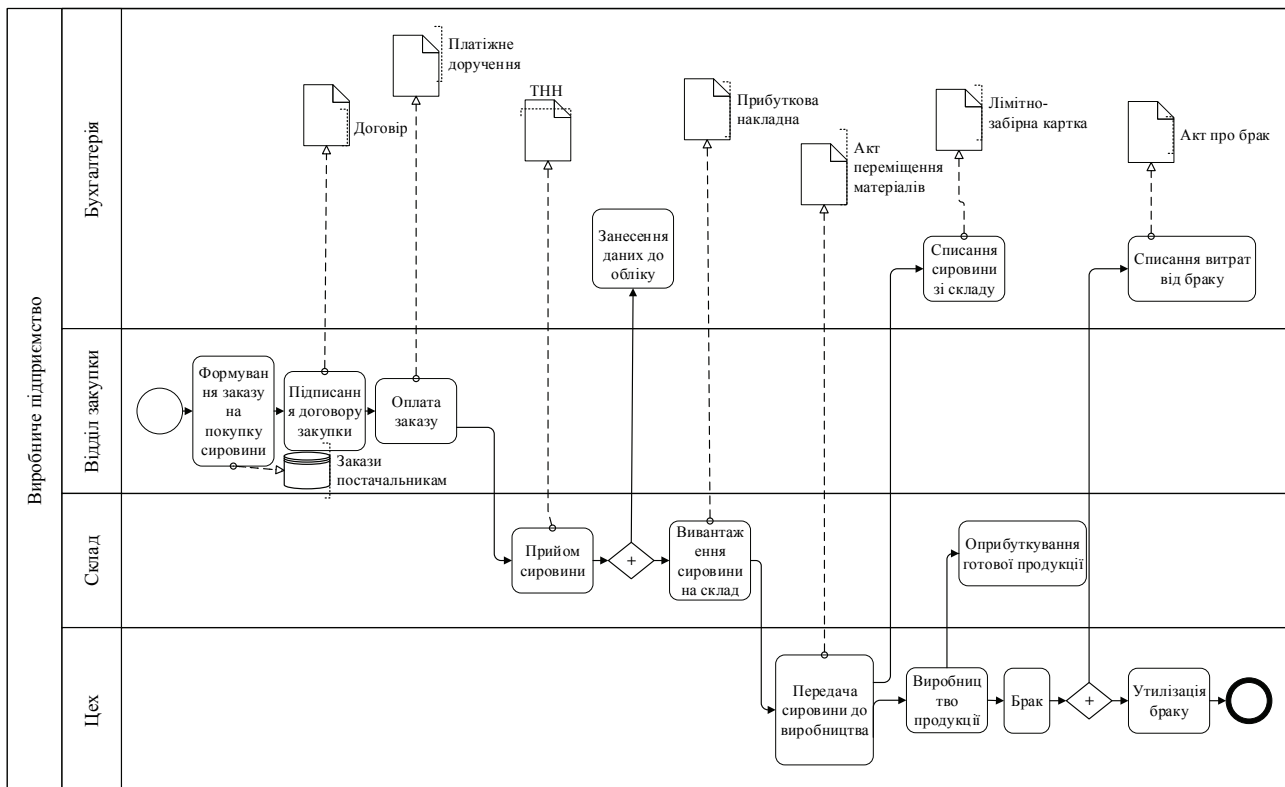
свочасного одержання записів у носіях облікової інформації на підприємствах виступають оперограми руху первинних документів.

Так, оперограма накладної-вимоги на відпуск матеріалів і таблиця обліку робочого часу працівників наведено у табл. 2-3.

Таблиця 1

Елементи облікової політики щодо витрат підприємства [розроблено автором]

Об'єкти облікової політики щодо витрат	Елементи облікової політики
Класи рахунків для обліку витрат діяльності	8 та 9 клас рахунків.
База розподілу загально виробничих витрат	Заробітна плата працівників, задіяних у виробництві, прямі витрати на виробництво продукції (робіт, послуг), прямі матеріальні витрати, кошторисні ставки за коефіцієнто-машино-годинами роботи обладнання, кількість відпрацьованого обладнання машино-годин, витрати праці в людино-годинах, обсяг виробітку в натуральних або вартісних показниках тощо
Склад виробничої собівартості	Прямі витрати; загальновиробничі витрати, що безпосередньо відносяться до виробничої продукції.
Склад собівартості реалізованої продукції	Виробнича собівартість продукції, що була реалізована у звітному періоді; нерозподілені постійні загальновиробничі витрати.

Умовні позначення:

- Початкова подія
- Завершуюча подія
- Господарська операція
- 📄 Документ, що супроводжує господарську операцію
- ▢ Відділ підприємства
- ◇ Операції, що відбуваються паралельно
- ➔ Наступна операція
- 🗄 База даних постачальників підприємства

Рис. 1. Схема потоку облікових документів щодо сегменту обліку матеріальних витрат між підрозділами підприємства [розроблено автором]

Таблиця 2

Оперограма накладної-вимоги на відпуск матеріалів підприємства [побудовано автором]

Найменування робіт	Бухгалтер	Головний бухгалтер	Комірник	Архіваріус
Формування та заповнення обов'язкових реквізитів	●			
Перевірка та підписання документа	●	●		
Виконання операції			●	
Запис операції до картки складського обліку			●	
Приймання та перевірка	●			
Обробка та розцінка	●			
Запис операції до регістрів обліку	●			
Передача до архіву				●

Таблиця 3

Оперограма табеля обліку робочого часу працівників підприємства [побудовано автором]

Найменування робіт	Табельник	Керівник підрозділу	Черговий прохідної	Бухгалтер
Формування та заповнення обов'язкових реквізитів табеля	●			
Відмітка в журналі прохідної працівників про прихід на роботу			●	
Перенесення даних з журналу прохідної до табелю	●			
Перевірка даних з графіком роботи працівників		●		
Підтвердження інформації підписом		●		
Здача табеля в бухгалтерію				●
Складання на основі табеля розрахунково-платіжної відомості				●

На підставі первинних документів відносно обліку витрат необхідні суми обліковуються шляхом відображення їх відповідними кореспонденціями рахунків. Формування інформації про витрати на виробництво здійснюється на рахунках 23 «Виробництво», 91 «Загально-виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», а також на рахунку 90 «Собівартість реалізації». За дебетом вказаних рахунків обліковуються витрати, за кредитом – їх списання.

Тому організація обліку витрат є важливою складовою бухгалтерського обліку на будь-якому підприємстві. Саме через це удосконаленню обліку на цій ділянці потрібно приділити значну увагу, це необхідно для:

– можливості контролювати правильність використання матеріалів, сировини, палива, енергії, зарплатної плати працівників тощо;

– контролю за повним, своєчасним і достовірним відображенням фактичних витрат в обліку;

– досить точнішого визначення калькулювання собівартості продукції;

– виявлення резервів для скорочення витрат;

– визначення та ліквідації недоліків у організації виробництва, щоб максимально зекономити матеріальні і трудові витрати та підвищити продуктивність праці.

У Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [7] зазначено: «Інформація, що міститься у прийнятих до обліку первинних документах, систематизується на рахунках бухгалтерського обліку в регістрах синтетичного та аналітичного обліку шляхом подвійного запису їх на взаємопов'язаних рахунках бухгалтерського обліку. Дані аналітичних рахунків повинні бути тотожні відповід-

ним рахункам синтетичного обліку на перше число кожного місяця» [8].

В Інструкції про застосування плану рахунків бухгалтерського обліку визначено, що ведення аналітичного обліку, тобто застосовування чи не застосовування в обліку рахунків третього і нижчих порядків, підприємствами вирішується самостійно [9]. Причому підприємства можуть вводити нові аналітичні субрахунки, зважаючи на свої потреби управління, контролю, аналізу і звітності, але з обов'язковим збереженням кодів субрахунків, передбачених «Планом рахунків» [9].

На сьогодні керівництву підприємств для прогнозу поточних і стратегічних управлінських рішень стосовно здійснення витрат недостатньо загальноприйнятої класифікації витрат [13], тому що за більш деталізованого поділу витрат облік вести зручніше, адже витрати будуть згруповані за видами. Отже, керівництво та головний бухгалтер підприємства зможуть швидше визначити, скільки матеріалів, палива, заробітної плати та відрахувань, витрат на амортизацію та інших витрат було здійснено за конкретним видом витрат. На основі цього можна скоригувати та спланувати витрати в майбутньому.

Тому в удосконаленні методики обліку відносно сегменту обліку витрат ми пропонуємо вдосконалення у трьох напрямках:

1. Розроблено фрагмент Робочого плану аналітичних рахунків до синтетичних рахунків 91 «Загально-виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати»,

2. Запропоновано удосконалення методики «рахунки та подвійний запис» ведення типових бухгалтерських проведення з використанням запропонованої аналітики,

3. Удосконалено метод «Баланс та звітність» шляхом удосконалення Форми №2 «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» введенням додаткових рядків.

Таблиця 4. Фрагмент робочого плану рахунків внутрішньогосподарського обліку загально-виробничих витрат для підприємства [розроблено автором]

Синтетичний рахунок		Субрахунки		Аналітичні рахунки	
Першого порядку		Другого порядку		Третього порядку	
код	назва	код	назва	код	назва
91	Загально-виробничі витрати	911	Витрати на утримання та експлуатацію виробничого обладнання	9111	Витрати на утримання і експлуатацію
				9112	Амортизація
				9113	Заробітна плата і відрахування на соціальні заходи спеціаліста, який обслуговує обладнання
		912	Витрати на утримання і експлуатацію виробничого приміщення	9121	Витрати на утримання і експлуатацію
				9122	Амортизація
				9123	Витрати на комунальні послуги
				9124	Заробітна плата та відрахування на соціальні заходи охоронця виробничого приміщення
		913	Транспортні витрати	9131	Витрати, пов'язані з транспортуванням об'єкту робіт до приміщення
				9132	Витрати, пов'язані з транспортуванням робочої бригади на місце роботи
		914	Витрати на управління виробництвом	9141	Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи управлінського персоналу виробництва
				9142	Канцтовари
				9143	Витрати на службові відрядження
		915	Інші витрати	9151	Витрати на оплату праці та відрахування на соціальні заходи інших робітників приміщення
				9152	Інші загально-виробничі витрати

За результатами дослідження витрат пропонуємо у робочому плані рахунків підприємства створити до рахунку 91 «Загально-виробничі витрати», 92 «Адміністративні витрати», субрахунки другого та третього порядку (табл. 4, 5).

Частина запропонованих аналітичних рахунків до рахунків 91 і 92 зазначається в П(С)БО 16 «Витрати», проте в Плані рахунків ця аналітика не прописана, доповнивши їх і згрупувавши в групи, ми пропонуємо субрахунки другого і третього порядку до витратних рахунків 91 та 92. Існування цих субрахунків буде доцільним, оскільки дозволяє чітко розмежувати витрати на виробництво за кожною статтею витрат, завдяки такій деталізації можна буде вдосконалити систему управління ними, що дозволить зі свого боку провести скорочення витрат за конкретними статтями.

Кореспонденція рахунків відносно нарахування витрат з використанням запропонованих аналітичних рахунків наведена у табл. 6.

Дана кореспонденція бухгалтерських рахунків дозволяє відстежувати нарахування витрат, здійснених у процесі господарської діяльності, за запропонованими напрямками. Це підвищує якість обліково-аналітичного забезпечення та можливість отримувати необхідну інформацію внутрішнім та зовнішнім користувачам фінансової звітності, особливо існуючим та потенційним акціонерам.

Одним із напрямків вдосконалення фінансової звітності є внесення змін до Форми №2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» у частині І. «Фінансові результати», а саме виявити джерела виникнення витрат виробництва (табл. 7). Саме вдосконалення елементу методу обліку «Баланс та звітність» дозволить деталізовано сформувати фінансову звітність для повного розкриття інформації зацікавленим особам, особливо інвесторам.

Таблиця 5

Фрагмент робочого плану рахунків внутрішньогосподарського обліку адміністративних витрат для підприємства [розроблено автором]

Синтетичний рахунок		Субрахунки		Аналітичні рахунки	
Першого порядку		Другого порядку		Третього порядку	
код	назва	код	назва	код	назва
92	Адміністративні витрати	921	Загальні корпоративні витрати	9211	Організаційні витрати
				9212	Представницькі витрати
		922	Витрати на оплату праці адміністративних працівників	9221	Витрати на оплату праці адміністративно-управлінського персоналу
				9222	Відрахування на соціальні заходи адміністративно-управлінського персоналу
		923	Витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних засобів адміністративного призначення	9231	Амортизація необоротних активів
				9232	Ремонт необоротних активів
				9233	Витрати на комунальні послуги
				9234	Інші витрати на утримання основних засобів та інших матеріальних необоротних засобів адміністративного призначення
		924	Інші адміністративні витрати	9241	Витрати на зв'язок
				9242	Інші адміністративні витрати

Таблиця 6

Типова кореспонденція щодо нарахування витрат на виробництво [розроблено автором]

№ з/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція бухгалтерських рахунків	
		Дебет	Кредит
1.	Нарахована заробітна плата начальнику цеху, майстрам, бригадирам та іншому персоналу управління цехом, робітникам, які обслуговують обладнання та іншому загальновиробничому персоналу	9141	661
2.	Використані матеріали для загальновиробничих потреб	9152	20
3.	Нарахована амортизація обладнання загальновиробничого призначення	9112	131
4.	Списана вартість електроенергії, одержаної від постачальників, яка використана для загальновиробничих потреб	9121	631
5.	Прийнятий до оплати рахунок підрядника за виконані роботи з ремонту основних засобів загальновиробничого призначення	9111	685
6.	Витрати на основну і додаткову заробітну плату працівників апарату управління	9222	661
7.	Витрати на придбання канцелярських товарів і приладь, бланків обліку, звітності	9142	685
8.	Амортизаційні відрахування за основними засобами, призначеними для обслуговування апарату управління	9231	131
9.	Амортизація і ремонт інших необоротних матеріальних активів, що використовуються в управлінні виробництвом	9231	132
10.	Витрати на електроенергію, одержану від постачальників	9234	631
15.	Списання адміністративних витрат на фінансові результати операційної діяльності	791	9211-924

Таблиця 7

Фрагмент Форми №2 «Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід)» [розроблено автором]

Стаття	Код рядка	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000		
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050		
Валовий:			
прибуток	2090		
збиток	2095		
Інші операційні доходи	2120		
Адміністративні витрати	2130		
загальні корпоративні витрати*	2131*		
витрати на оплату праці адміністративним працівникам *	2132*		
витрати на утримання матеріальних необоротних засобів адміністративного призначення*	2133*		
Витрати на збут	2150		
Інші операційні витрати	2180		
Фінансовий результат від операційної діяльності:			
прибуток	2190		
збиток	2195		

ВИСНОВКИ

Отже, на основі вивчених складових витрат було запропонована система додаткових субрахунків з обліку складових витрат. Крім цього, внесені зміни відносно відображення складових витрат у фінансовій звітності підприємства, а саме у Формі 2. Таким чином, завдяки вищенаведеним пропозиціям з удосконалення методики обліку витрат зазначені елементи форми звітності стають більш розширеними та зрозумілими, а також підвищують якість ведення бухгалтерського обліку.

Дані пропозиції стосовно вдосконалення витрат дозволяють підвищити релевантність управлінських рішень та розкрити облікову інформацію для зацікавлених осіб, особливо користувачам з прямим фінансовим інтересом.

Список використаних джерел

1. Dr. Tugce Uzun Kocamis. *Lean Accounting Method for Reduction in Production Costs in Companies*. *International Journal of Business and Social Science*. 2015. Vol. 6. No. 9(1). pp. 9-12.
2. Horbonos F. *Improvement of the Toolkit for Diagnosing the Enterprise's Production Program*. *Path of Science*. 2017. Vol. 3. Issue 12. pp. 415-422. URL: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.29-8>
3. Porter M.E. *The Five Competitive Forces That Shape Strategy*. *Harvard Business Review*. 2015. Special Issue on HBS Centennial 86. Issue 1. pp. 78-93. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=34522>
4. Бутинець Ф.Ф. *Витрати виробництва та їх класифікація для потреб управління*. Серія: Бухгалтерський облік, контроль і аналіз. 2012. № 1 (22). С. 11-18.
5. Голов С.Ф. *Бухгалтерський облік в Україні: аналіз стану та перспективи розвитку*. Центр учбової літератури. Київ, 2016. 522 с.
6. Дмитренко Е.Д. *Оптимізація витрат підприємства на виробництво продукції в ринкових умовах*. Київ: НАУ, 2010. Випуск 26. С. 26-30.
7. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» від 16 липня 1999 року №996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.
8. Заокіпна Н.С. *Удосконалення обліку готової продукції та її реалізація* URL: <http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonallennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi>.
9. Інструкція про застосування плану рахунків, активів капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій: затв. Наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 № 291 (зі змінами, внесеними наказом Міністерства фінансів від 26.09.2011 р. №1204) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z089399>.
10. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 1 (МСБО 1). URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013.
11. Поддєрьогін А.М. *Фінансовий менеджмент*. К.: КНЕУ, 2001. 294 с.

12. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати». URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>.

13. Свистун Л.А., Левкова Р.М. *Удосконалення системи управління витратами підприємства в умовах нестабільної економіки*. *Економіка та управління підприємствами Економіка і регіон*. 2017. № 4 (65). С. 57-62.

14. Цимбалюк Л.Г. *Чинники, резерви та шляхи зниження витрат виробництва як основа зменшення ціни товару*. *Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу*. 2011. № 3(15). С. 88-95.

References

1. Dr. Tugce Uzun Kocamis. *Lean Accounting Method for Reduction in Production Costs in Companies*. *International Journal of Business and Social Science*. 2015. Vol. 6. No. 9(1). pp. 9-12.
2. Horbonos F. *Improvement of the Toolkit for Diagnosing the Enterprise's Production Program*. *Path of Science*. 2017. Vol. 3. Issue 12. pp. 415-422. URL: <http://dx.doi.org/10.22178/pos.29-8>
3. Porter M.E. *The Five Competitive Forces That Shape Strategy*. *Harvard Business Review*. 2015. Special Issue on HBS Centennial 86. Issue 1. pp. 78-93. URL: <https://www.hbs.edu/faculty/Pages/item.aspx?num=34522>
4. Butynets F.F. *Production costs and their classification for management purposes*. Series: Accounting, Control and Analysis. 2012. № 1 (22). pp. 11-18. (in Ukrainian)
5. Holov S.F. *Accounting in Ukraine: analysis of the state and prospects of development*. Center for Educational Literature. Kyiv, 2016. 522 p. (in Ukrainian)
6. Dmytrenko E.D. *Optimization of enterprise costs for production of products in market conditions*. Kyiv: NAU, 2010. Issue 26. pp. 26-30. (in Ukrainian)
7. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of July 16, 1999 №996–XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14>. (in Ukrainian)
8. Zaokipna N.S. *Improvement of accounting of finished products and their realization*. URL: <http://intkonf.org/zaokipna-ns-udoskonallennya-obliku-gotovoyi-produktsiyi-ta-yiyi-realizatsiyi> (in Ukrainian)
9. *Instruction on the application of the plan of accounts, capital assets, liabilities and business operations of enterprises and organizations: approved*. Order of the Ministry of Finance of Ukraine from 29.11.99 № 291 (as amended by the order of the Ministry of Finance dated 26.09.2011 №1204) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z089399> (in Ukrainian).
10. *International Accounting Standard 1 (IAS 1)*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_013. (in Ukrainian).
11. Podderohin A.M. *Financial management*. Kyiv: KNEU, 2001. 294 p. (in Ukrainian).
12. *Accounting Provisions (Standard) 16 "Expenses"*. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00>. (in Ukrainian).
13. Svystun L.A., Levkova R.M. *Improvement of enterprise cost management system in conditions of unstable economy*. *Economics and Enterprise Management Economy and Region*. 2017. № 4 (65). pp. 57-62. (in Ukrainian).
14. Tsybaliuk L.H. *Factors, reserves and ways to reduce production costs as a basis for reducing the price of goods*. *Bulletin of Berdyansk University of Management and Business*. 2011. № 3 (15). pp. 88-95. (in Ukrainian).